

Σκηνές παραδοσιακά στημένες

> Αριστοφάνους «Πλούτος-Πενίας Θρίαμβος» από το Θέατρο Τέχνης Καρόλου Κουν

Οποιος ανεβάζει τον «Πλούτο» του Αριστοφάνη, ξεκινά από την επιλογή κατεύθυνσης πριν ακόμα να κάνει το πρώτο του βήμα. Κατά πού θα κατευθυνθεί; Προς χρυσή ουτοπία, προς το αρχαίο παραμύθι του πραγματοποιημένου πανανθρώπινου ονείρου της Δίκαιης Κατανόμης του Πλούτου σε ΟΛΟΥΣ τους φτωχούς και τους ενάρετους; Ή, έκπληκτος μπροστά στην αδιάλειπτη συνέχεια του εθνικού χαρακτήρα, να σαρκάσει με χολή το τόσο διαχρονικό εθνικό άθλημα, το «να πιάσουμε την καλή»; Σπάνια, λοιπόν, στις μέρες μας οι σκηνοθέτες επιλέγουν τον πρώτο δρόμο, εξαιτίας, πιστεύω, ειδικού κόμπλεξ που πηγάζει από τη θεματολογία του έργου. Αλήθεια, γιατί στα άκρως ουτοπικά «Ειρήνη» και «Αχαρνές» οι σύγχρονοι σκηνοθέτες, ακομπλεξάριστοι, γιορτάζουν στο τέλος το θρίαμβο της Ειρήνης, και, αριστοφανικά σκεπτόμενοι, τον εκλαμβάνουν ως ξόρκι, ως ολόψυχη ευχή, στην περίπτωση του Πλούτου όμως δεν επιτρέπουν στον εαυτό τους να πιστούν στο αγκίστρι της αριστοφανικής χρυσής ουτοπίας και βλέπουν το μύθο με πολιτικοοικονομικά και ηθικολογικά δίοπτρα; Ο Αριστοφάνης έκανε κωμωδία τη ρήση «ο πεινασμένος καρβέλια ονειρεύεται», όπου στα πλαίσια του ονείρου, τάισε χορταστικά καρβέλια στους πεινασμένους που ήδη είχανε μοχθήσει και τα δικαιούνταν, υμνώντας την καρποφορία του ανθρώπινου μόχθου και χάριν στην παραμυθένια χροιά αοριστοποιώντας σε σχέση με τα άλλα του έργα το σατιρικό επιθετικό στοιχείο. Εμείς σήμερα αντιμετωπίζουμε την έννοια του πλούτου φορτωμένοι από τις εμπειρίες, θεωρίες και ενοχές της εποχής μας.

Έτσι και ο Διαγόρας Χρονόπουλος καταπιάστηκε δύο φορές με τον «Πλούτο», εντάσσοντας και στις δύο παραγωγές ιδιαίτερα σημεία των καιρών μας. Το 2000 αφιέρωσε την παράσταση του Κ.Θ.Β.Ε. στο κυνήγι του στιγμι-

αίου πλουτισμού στο χρηματιστήριο, το 2010 ανεβάζει τον «Πλούτο» στο Θέατρο Τέχνης κάτω από το πρίσμα της οικονομικής κρίσης και της γενικής και πολυεπίπεδης πτώχευσης. Αυτή τη φορά ανεβάζει το «Πλούτος-Πενίας Θρίαμβος», προσθέτοντας καινούργια στοιχεία ακόμα και στη μετάφραση σε συνεργασία με τον Γιάννη Βαρβέρη (Είμαι η Πενία, η φτώχεια ντε, και με καλέσατε/νοικοκυραίοι και μικροαστοί που πια πτωχεύσατε/καθώς σας ζητήσαν οι αυστηρές Βρυξέλλες/να ξεπληρώστε παλιές σας τρέλες./Κι αν η παγκόσμια ασθενής οικονομία/σιγά σιγά οδηγεί σε πείνα και ανομία/κι αν λίγοι μόνο φταίνε για το χάλι σας/εγώ είμ' εδώ να σας βοοηθήσω-και χαλάλι σας/τα spreads να χαμηλώσω και τις απαι-

τήσεις σας/ζητώντας τίμια εργασία και καθαρές τις συνειδήσεις σας). Λατρεύω τη μετάφραση του Βαρβέρη και τη γνωρίζω λέξη προς λέξη λόγω (ας μου συγχωρεθούν τα προσωπικά και τα ερασιτεχνικά μου) διδασκαλίας της στο σχολικό θέατρο. Ο μεταφραστής έκανε την κωμικότητα να αναβλύζει από κάθε ατάκα, γέμισε το κείμενο με λαμπρά γλωσσικά και στιλιστικά παιχνίδια. Αλλά οι καινούργιες προσθήκες υστερούν στο χιούμορ και στην ιδεολογική σαφήνεια από το παλιότερο κείμενο. Το ίδιο συμβαίνει και στη σκηνοθετική γραμμή, και ακολούθως στο τελικό σκηνικό αποτέλεσμα.

Η παράσταση στην ουσία λειτουργεί σε δύο χωριστά επίπεδα, του αρκετά παραδοσιακά παρουσιασμένου «Πλούτου» και της «Πενίας Θριάμβου», που δεν μπορεί να ξεπεράσει τα όρια τεχνητής προσθήκης. Τεχνητός -και γι' αυτό μη κωμικός είναι ο συνεχής σχολιασμός των δρώντων από την Πενία. Τεχνητό, μη οργανικό και γι' αυτό σκηνικά μη δικαιολογημένο, είναι το φινάλε (Εδώ το παραμύθι αυτό τελειώνει/κι αντίεγώ η Πενία να μείνω μόνη/οι άνθρωποι όλοι ήρθατε κοντά μου/εφόσον βρήκατε σωστά τα επιχειρήματά μου./Εργατικοί κι ενάρετοι μόνο μπορείτε/τίμια κι ειρηνικά πάντα να ζείτε/και συντροφιά σας, να 'ναι ο λόγος τούτος:/ απ' όλους πιο φτωχός είναι

ο Πλούτος.) Στην ουσία, προσπαθώντας να ξεφύγει από την ουτοπία του θριάμβου του Πλούτου, ο Διαγόρας Χρονόπουλος φτιάχνει τη δικιά του ουτοπία την οποία δεν τη δικαιολογεί κατά τη διάρκεια της παράστασης.

Στο κάτω-κάτω στο έργο υπάρχει ο Αγών της Πενίας και του Χρεμύλου, του «κυβερνητικού εκπρόσωπου» του Πλούτου, και για να θριαμβεύσει, η Πενία δεν είχε παρά να νικήσει στην αναμέτρηση. Όμως η σκηνή ήταν στημένη επίπεδα, χωρίς ευρήματα και χωρίς «πισίματα» για τους πρωταγωνιστές. Η Κάτια Γέρου υπήρξε συγκλονιστική σε κάθε προηγούμενή μας συνάντηση μαζί της, αλλά ως Πενία παρέμεινε... αδιευκρίνιστη, ακόμα και το κοστούμι δεν βοήθησε στη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης εικόνας, ενώ τα άλλα κοστούμια του Πάρι Μέξη μιλούσαν. Η μεταφορά του σκηνοθετικού «προβολέα» από τον Πλούτο στην Πενία άφησε στη σκιά και τον Δημήτρη Λιγνάδη.

Αυτός που κυριάρχησε στην παράσταση ήταν ο Αλέξανδρος Μυλωνάς. Όπως πριν από αρκετά χρόνια νίκησε τον αγώνα στους «Βατράχους» ως καταπληκτικός Αισχύλος, έτσι και τώ-

ρα ήταν γνήσια αριστοφανικός, κωμικός σε όλα τα επίπεδα, στο λόγο, στην κίνηση, στη μιμική του προσώπου. Πολλή κωμική ενέργεια εξέπεμπε και ο Καρίων της Μάνιας Παπαδημητρίου, παρ' όλη τη διαφημιστική σκοπιμότητα συγκεκριμένης διανομής. Πολύ καλός ο χορός, στον οποίο η ωραία μουσική του Χρίστου Λεοντή και η καλή οργάνωση της κίνησης από την Σοφία Σπυράτου έδωσαν τη δυνατότητα να στηρίξει το «παραδοσιακό» επίπεδο της παράστασης. Στο ίδιο επίπεδο λειτούργησαν και όλες οι μινιατούρες των προσκυνητών του Πλούτου, οι σκηνές των οποίων ήταν γερά και, επαναλαμβάνων, παραδοσιακά στημένες.

Το σκηνικό του Πάρι Μέξη είχε πρόθεση να στηρίξει την κυρίαρχη σκηνοθετική ιδέα της θριαμβεύτριας φτώχειας, αλλά, όπως και η ίδια η ιδέα, δεν έχει ιδιαίτερο κωμικό αποτέλεσμα, αλλά ούτε και εξέφραζαν την πικρία, την ανασφάλεια, την αγανάκτηση, που θα μπορούσαν να ακουστούν στην παράσταση, αν αυτή κατάφερνε πραγματικά να χωρέσει μέσα της την εποχή μας.

NONA ΜΟΛΕΣΚΗ

Μετάφραση: Γιάννης Βαρβέρης. **Σκηνοθεσία:** Διαγόρας Χρονόπουλος. **Σκηνικά-Κοστούμια:** Πάρις Μέξης. **Μουσική:** Χρήστος Λεοντής. **Χορογραφία:** Σοφία Σπυράτου. **Φωτισμοί:** Λευτέρης Παυλόπουλος. **Διδασκαλία τραγουδιών:** Μαρίνα Χρονοπούλου. **Παίζουν:** Κάτια Γέρου, Μάνια Παπαδημητρίου, Αλέξανδρος Μυλωνάς, Δημήτρης Λιγνάδης, Κώστας Βελέντζας, Αναστασία Γεωργιπούλου, Κωστής Καπελώνης, Λευτέρης Λουκάδης, Βασίλης Λέμπερος, Αλέξανδρος Πέρρος, Θοδωρής Αντωνιάδης, κ.ά.